

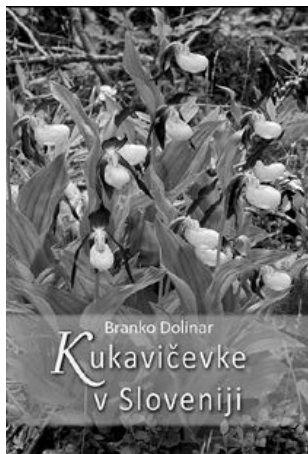
Miscellanea

Branko Dolinar: *Kukavičevke v Sloveniji*. Pipinova knjiga, Podsmreka, 2015. 183 str. 26 €.

V začetku letošnjega leta nas je prijetno presenetil razkošno ilustriran priročnik o naših domačih vrstah orhidej. Glede na to, da je taksonomska skupina izredno priljubljena po vsej Evropi in imajo številne države že po več podobnih priročnikov, je izid take knjige na našem trgu pričakovan, za razliko od dveh predhodnih vsebinsko podobnih priročnikov pa je pričujoča knjiga rezultat dela izredno predanega amaterskega orhidologa. Branko je sam in s peščico »soborcev« v približno dveh desetletjih obredel na stotine, morda celo tisoče rastišč teh čudovitih rastlinic. Mnoge med njimi žal ohranjajo v naši vednosti le posnetki in popisi, saj predvsem zaradi spreminjanja kmetijske prakse rastišča številnih orhidej nezadržno propadajo.

Knjiga naredi dober prvi vtis. Je primernega formata, mehko vezana, bogato ilustrirana z originalnimi posnetki. Izvihka platnic imata ravnilce ter nekaj risb cvetov različnih rodov, ki imajo opisana imena sestavnih delov. Nekoliko nerodna je risba cveta murke z napačno lego podpornega lista, pri ralovcu pa se plodnice praviloma niti ne vidi, tako da je označevanje na risbi nepotrebno. Pregledu vsebine z le slovenskimi imeni vrst in predgovoru sledi uporabna dvostranska predstavitev koncepta prikaza posamezne vrste, tu so razloženi pomeni simbolov in okrajšav. Pri navajanju višinskih pasov se jasne pojme montanski/subalpinski/alpinski po nepotrebem sloveni. Na nadaljnjih 3 straneh je pravzaprav ponovljen pregled vsebine, tokrat urejen po latinskih imenih (po abecednem redu katerih je tudi urejena knjiga) in z navedbo kakega sinonima. Takoj zbode v oko nedoslednost upoštevanja modernih taksonomskih konceptov: tradicionalno pojmovani rod *Orchis* je razdeljen v 3 rodove, medtem ko se enako upravičeno ter še boljše podprto zlitje gnezdovnice in muhovnikov ni zgodilo. In ko bi uporabnik pričakoval kak spodoben določevalni ključ, je uvodnih strani kar konec in začne se barviti del z dvostranskimi portreti vrst in podvrst. Načeloma vseh, ki se pojavljajo v Sloveniji, čeprav kaka trofeja kar manjka (npr. *Ophrys bertolonii*) ali pa je kaka podvrsta predstavljena samostojno, druge pa omenjene le mimogrede (npr. gostocvetni kukovičnik).

Posamezna vrsta je predstavljena z eno celostransko in dvema manjšima fotografijama. Te so posnete v Sloveniji, tehnično kvalitetne, z navedenimi lokalitetami in datumi, žal pa pri več vrstah izbor ni najboljši, saj npr. pogosto manjka makro posnetek cveta. Določenos rastlin na fotografijah se zdi dobra, le večja slika Traunsteinerjeve prstaste kukavice ni čisto prava, ima preširoke liste, krepek pecelj kompaktnega socvetja in kaže, da je imela vsaj

nekaj »prstov« pri njenem nastanku vmes kaka sorodnica, recimo mesnordeča. Grafično je prikazana še pogostnost vrste, višinska distribucija in čisto uporabno tudi razširjenost po Sloveniji. Besedilni del portreta vrste se začne s slovenskim imenom, sledi strokovno ime in sinonimi (teh je pogosto preveč, smiselno bi se bilo omejiti na tiste, ki se pojavljajo v domačih virih). Pri oblikovanju slovenskih imen manjka doslednost imenovanja vrst in podvrst (slovenjenju slednjih smo se v izogib zapletom v zadnjih letih poskušali odreči), na videz nerodno pa je seveda tudi uporabljanje slovenskih imen »starih« rodov, če je vrsta prestavljena v »novi« rod. Tu je zadrega avtorja razumljiva, verjetno bi se je brez težav rešil z uporabo nekoliko zastarelega koncepta rodov. V petih ločenih odstavkih je nato vsaka vrsta opisana: opis rastline, rastišče, opozorila, opis razširjenosti in še kaka zanimivost. Uporabnik si na tem mestu obeta največ informacij od opisa rastline, kar je ob manjku določevalnega ključa in ne najboljšem izboru fotografij seveda pričakovano, a žal bo razočaran. Lahko bi rekel, da je opis rastlin najšibkejši člen knjige, gre namreč za zelo poljuben opis brez navajanja mer in dosledne rabe morfološkega izrazja, kar nam pri taksonomsko težavnih rodovih ne pomaga kaj dosti pri določevanju. Tudi odstavek o rastiščih je včasih preveč površen, pri opisu morebitnih zamenjav pa bi avtor moral imeti v mislih neukega uporabnika, ki mu je že večina močvirnic ali pa prstastih kukavic popolnoma nerazločljiva, tako da mu le opis razlik med dvema najožje sorodnima taksonoma ne bo dosti koristil.

Zadnjih nekaj strani knjige je namenjenih nekaj zanimivostim, npr. nekaj slikam albino primerkov, nekaj križancem ter drugim razločnim nepravilnostim, ki jih včasih pri zgradbi cvetov opazimo. Še kratek slovarček in stvarno kazalo (vseh sinonimov v njem ni), pa smo pri koncu.

Kljub zgoraj naštetim pripombam je knjiga pomembno delo, ki bo približalo čudoviti svet divjih orhidej širši publiki, in avtorju ter ekipi sodelavcev čestitam za podvig. A vendar upam, da naklada ni prevelika, in da bomo lahko s skupnimi močmi v naslednji izdaji odpravili pomanjkljivosti.